

ДО ПИТАННЯ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ

студент гр. ЕД-71 Басова А. Л.

Природоохоронні заходи – це комплекс екологічно спрямованих заходів, що проводить господарюючий суб'єкт для зниження і ліквідації негативного впливу антропогенної діяльності на навколишнє природне середовище. До природоохоронних заходів відносять ті заходи, які підвищують загальну ефективність функціонування економічних систем. Кінцевим результатом цих заходів є зниження ресурсомісткості (матеріаломісткості, енерго- чи водоемності) виробництва одиниці продукції (виконання певної роботи, надання послуг).

Метою природоохоронних заходів може бути:

- раціоналізація розміщення підприємств;
- економія ресурсів;
- застосування маловідходних чи безвідходних технологій;
- зміна структури і обсягів виробництва;
- збільшення випуску екологічно чистої продукції;
- регулювання транспортних потоків з урахуванням екологічних вимог та ін.

Ефективність природоохоронних заходів визначають за допомогою екологічних, соціальних та економічних показників або результатів (ефектів).

Екологічним результатом цих заходів є зменшення негативного впливу на довкілля і поліпшення його стану. Він проявляється у скороченні обсягів забруднень, що надходять у довкілля, та рівня його забруднення (концентрації шкідливих речовин у атмосфері, водоймах, землі, рівнів шуму, радіації тощо), у поліпшенні якості атмосферного повітря, збільшенні кількості і поліпшенні якості придатних до використання водних, земельних, лісових ресурсів. Соціальний результат природоохоронних заходів знаходить своє відображення у підвищенні рівня життя населення, зростанні ефективності соціального виробництва та збільшенні національного багатства країни. Соціальним результатом є поліпшення умов праці, життя та відпочинку населення, покращення фізичного розвитку населення, зниження захворюваності населення, продовження тривалості життя, збереження естетичної та рекреаційної цінності природних ландшафтів, заповідних зон та пам'яток природи, підтримання екологічної рівноваги, створення сприятливих умов для розвитку і росту творчого потенціалу особи і культури та ін. Соціальний результат неможливо виразити у грошовій формі. Адаже, можливо визначити збільшення національного доходу і валового внутрішнього продукту внаслідок покращання здоров'я та збільшення періоду активної діяльності населення, але не можна визначити соціальні результати підтримання екологічної рівноваги чи зростання свідомості людини в грошовій формі. Тому в цьому випадку говорять лише про економічні показники соціального ефекту. Економічний результат природоохоронних заходів – це економія або попередження витрат природних ресурсів, живої та упредметненої праці у виробничій і невиробничій сферах народного господарства, а також у сфері особистого споживання, що виражається у грошовій формі. При визначенні економічної ефективності природоохоронних заходів порівнюють економічні результати цих заходів та витрати, що необхідні для проведення природоохоронних заходів. У якості головних критеріїв економічної ефективності здійснення природоохоронних заходів використовують показники загальної (абсолютної) та порівняльної ефективності природоохоронних витрат. Показник загальної (абсолютної) ефективності розраховують як співвідношення повного річного економічного ефекту від природоохоронних заходів (попередженого економічного збитку від забруднення навколишнього природного середовища) до витрат на забезпечення зазначеного економічного ефекту:

$$E_{\text{абс}} = \frac{E_p}{C + k \cdot K}$$

де E_p – повний річний економічний ефект;

C – річні експлуатаційні витрати на обслуговування і утримання основних фондів природозахисного призначення;

K – інвестиції у будівництво основних фондів природозахисного призначення;

k – коефіцієнт економічної ефективності інвестицій.

Показник порівняльної ефективності природоохоронних заходів визначається мінімальними сукупними (поточними та капітальними) дисконтованими витратами, скоректованими за фактором часу:

$$C + k \cdot K \rightarrow \min$$

При виборі варіанта природоохоронних заходів перевагу має варіант з найменшою величиною суми поточних витрат і інвестицій, приведених до однакової розмірності.

Науковий керівник: доц. Сабадаш В. В.